

Шумейко Дмитро Олександрович,
професор кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, доцент

ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАСОБІВ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах дії воєнного стану законодавцем закріпленій механізм кримінального переслідування, який забезпечує превалювання публічного інтересу над приватним. В умовах воєнного стану баланс між захистом прав конкретної особи та інтересами держави (як представника інтересів всіх громадян України) повинен дозволити захистити суспільство від злочинів з одночасним забезпеченням застосуванням до кожної особи належної правової процедури, у тому числі і у процесі застосування засобів оперативно-розшукової діяльності. Враховуючи проміжне рішення Міжнародного суду ООН від 16 березня 2022 року, відповідно до якого на найвищому юридичному рівні констатовано факт повномасштабного збройного вторгнення на суверенну територію України підрозділів збройних сил та інших силових відомств рф – Україна отримала право (на міжнародному рівні) змінити законодавство у частині забезпечення прав та законних інтересів осіб під час кримінального переслідування.

Оскільки механізм отримання дозволів на проведення негласних слідчих (розшукових) дій (та відповідно застосування засобів оперативно-розшукової діяльності під час їх проведення) була частково змінена внаслідок реагування законодавця на особливі умови, ризики для країни в умовах воєнного часу, то відповідно стан нормативного забезпечення застосування засобів оперативно-розшукової діяльності ще більш загострився (оскільки здійснювався відповідно в умовах «цейтноту»). Реалізувалися ряд факторів, які суттєво впливають на можливість та ефективність застосування зазначених засобів, серед яких:

суб'єкти оперативно-розшукової діяльності, які мають можливість застосовувати спеціальні технічні засоби та мають вузький сектор повноважень, який обмежений підслідністю, об'єктом впливу тощо (як приклад, органи військової розвідки здійснюють ОРД тільки за певною групою осіб, віднесеними до сфери їх інтересів відомчими нормативними актами; підрозділи контррозвідки СБУ – за певною групою злочинів, що віднесені до їх підслідності);

звужені можливості застосування засобів ОРД, у зв'язку з відсутністю «органів військової поліції», які мають право використання спеціальних технічних засобів;

віддаленість від місця бойових дій (де можуть вчинюватися ряд військових злочинів) органів, які уповноважені застосувати засоби ОРД;

спеціалізовані (військові) прокуратури дислоковані та діють безпосередньо в зоні збройного конфлікту, що неминуче тягне їх відрив від інших правоохоронних органів, судів;

неможливості виконання функціональних обов'язків судами, які повинні надавати дозвіл на застосування засобів ОРД під час забезпечення проведення НСРД;

зміна порядку отримання дозволів у зв'язку з фізичною відсутністю суддів (які надають дозвіл) наряду з відсутністю критеріїв визначення їх формальної відсутності;

знищення документів, які необхідні для застосування засобів ОРД;

обмежені можливості правоохоронних органів, що обумовлює необхідність використання технічних можливостей інших суб'єктів, процесуальна процедура залучення яких не визначена.

Юсунов Володимир Васильович,
провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем криміналістичного забезпечення та судової експертології навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ТЕХНІКО-КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОВЕДЕННЯ СЛІДЧОГО ОГЛЯДУ БУДІВЕЛЬ І СПОРУД, ЯКІ ЗАЗНАЛИ АРТИЛЕРІЙСЬКИХ ОБСТРІЛІВ ТА БОМБАРДУВАНЬ

Нині в Україні важливим є розроблення методології розслідування воєнних злочинів. Основним способом збирання доказів вчинення воєнних злочинів є проведення слідчих (розшукових) дій, однією з найбільш важливих з них є слідчий огляд. Огляд будівель і споруд, що зазнали пошкоджень і руйнувань в результаті артилерійських обстрілів та бомбардувань, є невід'ємною складовою кримінальних проваджень щодо розслідування воєнних злочинів.

Від початку збройної агресії росії зафіксовано безліч фактів застосування ворогом засобів і методів ведення війни, заборонених міжнародним гуманітарним правом. Більшість регіонів сходу України,